

Eleonora Gonda-Soroczyńska*

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

**DOPASOWANIE PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
DO POTENCJALNYCH OCZEKIWAŃ TURYSTÓW
NA PRZYKŁADZIE PUERTO DE LA CRUZ NA TENERYFIE**

Streszczenie

W opracowaniu zwrócono szczególną uwagę na produkt turystyczny, jakim jest m.in. element urbanistyczny – tzw. podłoga urbanistyczna w turystycznej miejscowości Puerto de la Cruz na Teneryfie. Wyjątkowe zagospodarowanie przestrzenne tego kanaryjskiego kurortu jest istotne, zwłaszcza w kontekście maksymalnego wykorzystania gruntu pod funkcję turystyczną, jako że to teren wyjątkowy, na którym funkcja turystyczna jest tą dominującą. Badany obszar dysponuje ogromnym potencjałem turystycznym (klimat, pogoda, infrastruktura turystyczna, krajobrazy). W sposób szczególny zaaranżowane są tereny wolne od zabudowy, tereny wewnątrz zabudowy, a stanowiące miejsca przemieszczania się turystów – doskonale z nią scharmonizowane. Mowa tu o tzw. miejscach publicznych, ogólnodostępnych, w których w bardzo poprawny, umiejętny sposób, z wielkim kunsztem architektoniczno-urbanistyczno-planistycznym wprowadzono różne typy podłóg urbanistycznych, wykorzystując różnorodność materiałową. Opracowanie stanowi odpowiedź na pytanie o to, czy podłoga urbanistyczna może wpływać na jakość funkcjonowania miejscowości turystycznej, czy stanowi ona istotny produkt turystyczny.

Słowa kluczowe: produkt turystyczny, miasto turystyczne, Puerto de la Cruz, miejsce publiczne, podłoga urbanistyczna

* Adres e-mail: eleonora.gonda-soroczynska@up.wroc.pl.

Wprowadzenie

Definiując produkt turystyczny, Ph. Kotler stwierdza, że jest to „wszystko to, co znajduje się na rynku i zyskuje uwagę, zostaje nabyte, użyte lub skonsumowane i zaspokaja czyjeś pragnienia lub potrzeby”¹. Zatem zgodnie z tą definicją produkt turystyczny stanowi wszystko to, co jest przedmiotem wymiany w turystyce. Może być to więc miejsce w hotelu, pensjonacie, w przestrzeni publicznej, domu wypoczynkowym, zwiedzanie obiektów zabytkowych, miasta, muzeum, wypożyczenie sprzętu turystycznego, a także informacja turystyczna. W analizowanej literaturze przedmiotu produkt turystyczny ujmowany jest w dwojakim znaczeniu, tj. wąskim i szerokim. W wąskim znaczeniu pojęcie to oznacza różnego rodzaju atrakcje przyciągające turystów, natomiast szerokie znaczenie zawiera zestaw dóbr materialnych i usług umożliwiających turystyce przybycie do miejsca występowania atrakcji turystycznych, pobyt i ich wykorzystanie². Można zatem stwierdzić, iż produkt turystyczny to całość przeżytego doświadczenia od momentu wyjazdu z domu do jego powrotu. Należą do niego zarówno towary i usługi zaspokajające podstawowe potrzeby bytowe turystów, urzędnicy i usługi pozwalające korzystać z walorów turystycznych, jak i usługi o charakterze komplementarnym, np. z zakresu kultury, rozrywki, edukacji. Produkt turystyczny może zawierać np. takie rodzaje usług, jak noclegowe, gastronomiczne, transportowe, organizacji imprez, wypożyczalnie sprzętu, pośrednictwo, wymianę walut, reklamę, handel itp.

Produkt stanowi „przedmiot działań marketingowych ukształtowany zgodnie ze zbadanymi potrzebami odbiorców. Przedmiotem działań marketingowych może być rzecz, usługa, czynność, osoba, miejsce, organizacja lub idea, jeśli zaspokaja potrzeby i preferencje nabywców”³. W myśl tej definicji można rozpatrywać obszar, fragment obszaru jako pewną kompleksową całość stanowiącą wartość dla potencjalnego odbiorcy na rynku. Tego typu przestrzenne ujęcie ukształtowanych wcześniej komponentów łącznie będących w stanie zaspokoić potrzeby przyjeżdżających konsumentów, które wspierane są poprzez promocję i inne działania marketingowe, określa się mianem „marketingu geograficzne-

¹ Ph. Kotler, *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola*, Gebethner o S-ka, Warszawa 1994, s. 545–597.

² J. Altkorn, *Marketing w turystyce*, PWN, Warszawa 1995, s. 3–12; V.T.C.Middleton, *Marketing w turystyce*, PAPT, Warszawa 1996, s. 34–58.

³ Ph. Kotler, *Marketing. Analiza...*, s. 25–40; *idem, Marketing Menegement*, Prentice Hall, Inc., Englewood-Cliffs, New Jersey 1980, s. 19–27.

go⁷⁴. Wyznaczenie przewodnich produktów turystycznych ma związek nie tylko z potencjałem turystycznym, ale także z aktualną strukturą ruchu turystycznego⁵. W opracowaniu przedmiotem tym jest podłoga urbanistyczna odgrywająca wielką rolę w każdym obszarze zabudowanym. Zwrócono uwagę na różne jej rodzaje, począwszy od tych występujących na terenie płaskim, po zróżnicowany topograficznie obszar wyposażony w ciekawie zaprojektowane i wykonane schody terenowe, pochylnie, indywidualnie zagospodarowane skarpy.

W określonym regionie (tu region Wysp Kanaryjskich, konkretnie – Teneryfa) zasadna jest identyfikacja produktów turystycznych jako czynników sprawczych rozwoju regionalnego. Turystyka, jej rozwój jest jednym z głównych kierunków gospodarki regionalnej badanego terenu. Pełni ona funkcję aktywizującą całą gospodarkę. To dzięki niej powstają nowe rodzaje usług, a wraz z nimi uruchamiane są nowe dziedziny produkcji przemysłowej, które mają służyć turystom i społeczności lokalnej⁶.

Turyści w danym regionie posiadają określone potrzeby. Nie można ich zaspokoić wyłącznie poprzez pojedyncze usługi czy urządzenia, działania. Cały region z jego walorami, infrastrukturą, gościnnością mieszkańców itd. tworzy produkt, tj. pewną spójną wartość, która podczas pobytu turysty przybiera pewien określony, jedyny i niepowtarzalny charakter. Na danym obszarze znajduje się szereg elementów, które tworzą potencjalny produkt turystyczny, jest on więc agregatem pewnych cech i właściwości⁷. Głównym motywem przyjazdu są tylko niektóre z nich. Pozostałe elementy produktu zauważane są dopiero w trakcie konsumpcji (w badaniach – podłoga urbanistyczna dostrzegana, zapamiętywana, podziwiana przez turystów).

Obszar turystyczny oferuje pewien pakiet dóbr materialnych i usług, z czego poszczególni konsumenci nie korzystają w pełni, konsumują tylko pewną jego część. Wynika to ze zindywidualizowanych potrzeb i preferencji każdego czło-

⁴ *Marketing Tourist Places*, red. G.J. Ashworth, B.C. Goodall, Routledge, London 1990, s. 46–74.

⁵ J. Borzyszkowski, *Markowe produkty turystyczne i ich związek ze strukturą ruchu turystycznego – przykład Czech, Polski, Słowacji i Węgier*, w: *Popyt turystyczny. Zagadnienia podstawowe*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2012, nr 697, „Ekonomiczne Problemy Usług” nr 82, s. 354.

⁶ Z.A. Pleśniarski, *Produkty turystyczne subregionów: Karkonosze i Góry Izerskie oraz Ziemia Kłodzka*, w: *Gospodarka przestrzenna. Dylematy i wyzwania współczesności*, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław 2014, s. 154.

⁷ A. Nowakowska, *Marketing w turystyce*, w: *Lokalna polityka turystyczna i marketing*, Centrum Kształcenia Kadr Turystycznych w Krakowie, Kraków 1997, s. 9–16.

wieka. Produkt turystyczny określonego obszaru należy w związku z tym traktować jako oferowany w całości na rynku pakiet możliwości w odniesieniu do potencjalnie pełnionych funkcji turystycznych. Problematyka produktu turystycznego obszaru jest więc bardzo złożona, dlatego badania i analizy prowadzone są przez specjalistów wielu dziedzin i dyscyplin naukowych, m.in. ekonomistów, urbanistów, socjologów, geografów. Wykorzystując wiedzę z zakresu marketingu i geografii, można wyszczególnić elementy produktu turystycznego danego obszaru, do którego zaliczyć można także podłogę urbanistyczną.

Mówiąc o podłodze urbanistycznej, należy wspomnieć wewnątrz urbanistyczne stanowiące przestrzeń ograniczoną czytelnie ścianami widocznymi bez przeszkód z określonego punktu widokowego. Krajobraz miejski składa się z szeregu wnętrz. Wnętrze urbanistyczne można porównać do pokoju, ponieważ składa się z takich elementów, jak: podłoga urbanistyczna, ściana urbanistyczna, sufit urbanistyczny. Podłoga urbanistyczna to płaszczyzna pozioma lub skośna znajdująca się poniżej linii horyzontu i umożliwiająca przemieszczanie się po niej (także na różne poziomy w zależności od topografii danego terenu). Stanowią ją najczęściej różnego rodzaju posadzki brukowane, pokryte asfaltem, elementami betonowymi, ceramicznymi, trawniki, ziemia. Ściana urbanistyczna to najczęściej płaszczyzna pionowa znajdująca się na wysokości horyzontu, stanowiąca granicę pola widzenia po bokach. Najpowszechniej występującymi ścianami wnętrz są elewacje budynków, całe pierzeje zabudowy, ściany zieleni, aleje i szpalery drzew. Sufit wnętrza urbanistycznego lub inaczej sklepienie znajduje się zawsze powyżej linii horyzontu i zwykle jest nim niebo. Akcent we wnętrzu, zwany elementem wolnostojącym, pełni rolę „mebla”. Najczęściej spotykanym akcentem jest drzewo, pomnik, detal urbanistyczny, elementy małej architektury, akcenty i dominanty przestrzenno-wysokościowe. Taki element urozmaica w znacznym stopniu wygląd danej przestrzeni, wzbogacając jej kompozycję.

1. Puerto de la Cruz przykładem dopasowania produktów turystycznych do oczekiwań turystów

Do prowadzonych badań wybrano Puerto de la Cruz, ponieważ to typowa miejscowość turystyczna położona na jednej z wysp archipelagu Wysp Kanaryjskich – Teneryfie⁸. Stanowi ona przykład miejscowości z ponad 28 tys. stałych

⁸ B. Borowski, A. Bourmer, H.-J. Fründt H., *Tenerifa*, Verlag Karl Baedeker, Aulage 2005, s. 226.

mieszkańców (dane z 1 stycznia 2013 r.), w której w sposób szczególny dopasowane zostały produkty turystyczne do potencjalnych oczekiwań turystów. Jej usytuowanie na wysokim klifie nie było przypadkowe. Miejscowość w XVIII w. była jednym z najważniejszych portów wyspy. Cumowały w nim wielkie statki handlowe, odbywał się przeładunek trzciny cukrowej i wina z nieodległej doliny Orotavy. Obecnie znajduje się tu tylko niewielka przystań rybacka.

Dopiero sto lat temu Puerto de la Cruz zajmujące powierzchnię 8,73 ha zaczęło funkcjonować jako ośrodek turystyczny, przede wszystkim dla angielskich arystokratów (to Anglicy jako pierwsi odkryli panujący tu latem bardzo przyjemny, orzeźwiający klimat i rozpoczęli budowę hoteli w założonych nieco wcześniej z rozmachem parkach). Obszar Wysp Kanaryjskich określany jest mianem „kraju wiecznej wiosny”, dlatego tak chętnie odwiedzają go turyści z całego świata⁹. Wraz z rozwojem turystyki w Puerto de la Cruz osiedlało się coraz więcej Kanaryjczyków. Otwierano sanatoria klimatyczne. Obecnie to ważny kurort na Teneryfie z doskonałą infrastrukturą turystyczną (liczne hotele, pensjonaty, ośrodki SPA & Wellness, kąpieliska ze słodką wodą, dwie plaże nad Oceanem Atlantyckim zlokalizowane na przeciwległych krańcach miasta, restauracje, kawiarnie, bary, zabytki, inne atrakcje turystyczne). Infrastruktura tego miasta z sektorem usług i ofertą kulturalną zaspokaja potrzeby zarówno mieszkańców stałych, jak i szeroko pojmowanych turystów (setek tysięcy rocznie)¹⁰.

Puerto de la Cruz określane jest mianem „słonecznego punktu w północnej części wyspy”, bowiem nawet jeżeli na północy Teneryfy pada deszcz, tutaj świeci słońce. Deszcz jest tu rzadkością, a jeżeli pojawia się, to na bardzo krótko.

W latach 60. XX w. w mieście rozpoczęła się rozwijać turystyka masowa. Zaczęto budować liczne hotele, zwłaszcza 4–5-kondygnacyjne, choć także wysokościowe (11–13-kondygnacyjne), które w ostatnich kilku latach poddawano procesowi rewitalizacji. Stosując aktualnie dostępne materiały wykończeniowe (według najnowszych technologii), nadaje się tym obiektom nowy wizerunek zgodny z aktualnie obowiązującymi trendami w architekturze. W elewacjach dominuje szkło i aluminium. W parterach bardzo wielu budynków funkcjonują liczne sklepy, restauracje, bary, kawiarnie dodające uroku tej turystycznej miejscowości.

⁹ C.C. Hernández, F.C. Morales, *Museo de Arte Contemporáneo Eduardo Westerdahl*, Instituto de Estudios de Canarias 2010, s. 72.

¹⁰ A. Jankowska, S. Adamczak, *Teneryfa*, Wydawnictwo Gauss, Bielsko-Biała 2012, s. 62–65.

Miasto można podzielić na trzy części. Środkową stanowi najstarsza zabudowa tworząca starówkę. Poprzecinana jest ona skomplikowanym labiryntem jednokierunkowych ulic. To właśnie tutaj przede wszystkim skupia się sieć bardzo licznych sklepów, restauracji, miejsc do wypoczynku. Na starówce podziwiać można pałace i przykłady architektury kolonialnej.

We wschodniej części Puerto de la Cruz, na wysokim klifie usytuowana jest odmienna enklawa kurortu. Dominują tu budynki niższe i niskie, ale niezwykle zadbane, umieszczone wśród bujnej zieleni. Nie znaczy to, że brak tu budynków wysokich, wielokondygnacyjnych hoteli z lat 60. i 70. po modernizacji. Ciekawym, często występującym elementem w tej części miasta są liczne schody terenowe wykonane z różnych materiałów, zwykle wykończone elementami ceramicznymi pięknie skomponowanymi w jedną całość i bardzo umiejętnie wkomponowane w otaczający teren. Tego typu podłoga urbanistyczna stwarza możliwość przemieszczania się z różnych, niekiedy bardzo zróżnicowanych poziomów topograficznych. Przy schodach występuje bujna, kwitnąca zieleń dodająca uroku i akcentująca urozmaicenie topograficzne terenu. Stąd, z wysokiego klifu, na krawędzi którego usytuowane są platformy widokowe, restauracje, kawiarnie, można podziwiać panoramę całego miasta.

Fot. 1. Puerto de la Cruz – wschodnia część miasta: schody terenowe, atrakcyjna posadzka ceramiczna (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 2. Puerto de la Cruz – centralna część miasta: atrakcyjna podłoga urbanistyczna (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 3. Puerto de la Cruz – podłoga urbanistyczna w centralnej części miasta, elementy małej architektury: kamienne siedziska (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 4. Puerto de la Cruz – schody terenowe w centralnej części miasta ułatwiające przemieszczanie się na różnych poziomach topograficznych (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 5. Puerto de la Cruz – spacerowe ciągi komunikacyjne we wschodniej części miasta: ciekawa podłoga urbanistyczna (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 6. Puerto de la Cruz – inne rozwiązanie spacerowego ciągu komunikacyjnego we wschodniej części miasta: odmienna podłoga urbanistyczna uwzględniająca zróżnicowanie wysokościowe terenu (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

2. Cel pracy i metody pracy

Głównym celem opracowania było uzyskanie na przykładzie Puerto de la Cruz na Teneryfie odpowiedzi na pytanie dotyczące tego, czy podłoga urbanistyczna może wpływać na jakość funkcjonowania miejscowości turystycznej, czy jest ona istotnym elementem produktu turystycznego.

Badania przeprowadzono na podstawie inwentaryzacji bezpośredniej i pośredniej. Inwentaryzacja bezpośrednia polegała na pracach w terenie, podczas których wykonano inwentaryzacje urbanistyczne, budowlane oraz zdjęcia i szkice. Zwrócono baczną uwagę na występujące w kurorcie Puerto de la Cruz podłogi urbanistyczne stanowiące przedmiot badań, na ich zróżnicowanie architektoniczne, urbanistyczne, plastyczne w kontekście kształtów, materiałowym, elementów małej architektury im towarzyszących, a także elementów związanych z szeroko pojmowaną turystyką i rekreacją.

Inwentaryzacja pośrednia obejmowała zebranie informacji o historii powstania miejscowości, jej funkcjonowaniu z dominującą funkcją turystyczną¹¹. Dokonano oceny, czy występująca infrastruktura turystyczna zaspokaja oczekiwania turystów. W tej części badań oparto się na materiałach uzyskanych w punktach informacyjnych, wywiadach środowiskowych oraz informacjach zawartych

¹¹ W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2003, s. 387–431.

w wykazanym piśmiennictwie. Zgromadzone informacje zostały potwierdzone dokumentacją fotograficzną. Podczas przeprowadzanych analiz wyszczególniono najważniejsze elementy środowiskowe, które mogą się przyczynić do dalszego dobrego funkcjonowania kurortu w kontekście szeroko rozumianej funkcji turystycznej.

3. Zakres opracowania

W opracowaniu krótko scharakteryzowano miejscowość Puerto del la Cruz. Wyeksponowano występujące w strukturze miasta miejsca publiczne, takie jak: place, parki, ogrody, plaże. Zwrócono uwagę na główne zabytki miasta przyciągające rzesze turystów, tworząc tym samym teren ich występowania miejscem publicznym o charakterze poznawczym. Występujące wokół zabytków podłogi urbanistyczne stanowią istotny produkt turystyczny, który przez każdego turystę inaczej jest postrzegany i odbierany.

4. Place w strukturze Puerto de la Cruz

W strukturze Puerto de la Cruz liczne i bardzo czytelne są place – miejsca spotkań stałych mieszkańców i turystów. Posiadają one odmienne podłogi urbanistyczne. Każdy obiekt otacza jego indywidualna, niepowtarzalna powierzchnia zarówno w kontekście kształtu, wielkości, formy, jak i zastosowanych materiałów. Place te w większości przypadków zlokalizowane są nad brzegiem Oceanu Atlantyckiego. Stanowią często taras widokowy na miasto, dlatego tak chętnie przebywają na nich turyści. Wśród placów należy wymienić przede wszystkim takie, jak: Plaza del Europa, Plaza del Charco de los Camerones, Plaza Mirador de la Paz, Plaz de la Iglesia¹².

Plaza del Europa to plac, który oprócz aktualnej funkcji usługowej z uwagi na swoje położenie nad Oceanem Atlantyckim stanowi jednocześnie ważny punkt widokowy. Z niego turyści podziwiają panoramę miasta, na nim robią sobie pamiątkowe zdjęcia, odpoczywają na licznie ustawionych ławeczkach. Przy placu tym można podziwiać ratusz z 1973 r. oraz piękny zabytkowy dom z 1730 r. – Casa de Miranda.

¹² A. Jankowska, S. Adamczak, *op.cit.*, s. 62–67.

Fot. 7. Puerto de la Cruz – plac przy nabrzeżu: platforma widokowa Punto del Viento, typowy budynek architektury kanaryjskiej z rzeźbionymi balkonami (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 8. Puerto de la Cruz – Plaza del Europa: zabytkowy dom z 1730 r. – Casa de Miranda (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 9. Puerto de la Cruz – zagospodarowany placzyk wewnątrz zabudowy wielorodzinnej w centrum miasta (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 10. Puerto de la Cruz – inaczej zagospodarowany placzyk wewnątrz zabudowy wielorodzinnej w centrum miasta, popiersie Paco Afonso (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Plaza del Charco de los Camerones (w wolnym tłumaczeniu oznacza kałużę, bowiem często podczas sztormu plac był zalewany przez Ocean Atlantycki)

to wyjątkowo atrakcyjny plac dla zwiedzających i ludności miejscowej. Wokół niego podziwiać można stare budynki miasta. W środku placu znajduje się oaza drzew palmowych sprowadzonych z Kuby, indyjskich wawrzynów. Wewnątrz niej zorganizowano plac zabaw dla dzieci wyposażony w urządzenia zabawowe najnowszej generacji. Na placu ustawiono liczne ławki, kosze na śmieci, stylowe lampy. W parterach budynków okalających plac (tworzących pierzeje) funkcjonują liczne restauracje wraz z zewnętrznymi ogródkami zapraszającymi turystów. Zarówno w dzień, jak i do późnych godzin nocnych plac tętni życiem. Na jego środku usytuowano estradę, na której występują zespoły muzyczne. Klimat panujący na tym placu jest niepowtarzalny.

Fot. 11. Puerto de la Cruz – Plaza del Charco de los Camerones: oaza drzew palmowych, indyjskich wawrzynów, elementy małej architektury – charakterystyczne kamienne siedziska (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 12. Puerto de la Cruz – Plaza del Charco de los Camerones: budynki z usługami wokół placu, podłoga urbanistyczna przy usługach (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 13. Puerto de la Cruz – Plaza del Charco de los Camerones: oś widokowa na ocean, zabudowa wielorodzinna z usługami w parterach, w głębi port rybacki i skład celny Casa del Aduana (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 14. Puerto de la Cruz – Plaza del Charco de los Camerones nocą tętniące do godzin porannych życiem (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

W dawnym porcie rybackim z rzeźbą handlarki rybami pięknie odrestaurowano budynek domu celnego Casa de la Aduana z 1620 r. Stanowi on przykład architektury kanaryjskiej. Obecnie znajdują się w nim: Biuro Informacji Turystycznej, sklep rękodzieła artystycznego, galeria „Centrum Studiów Hiszpańskich” (organizuje wystawy współczesnej sztuki hiszpańskiej).

Fot. 15. Puerto de la Cruz – rzeźba handlarki rybami w porcie (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 16. Puerto de la Cruz – budynek domu celnego Casa de la Aduana z 1620 r. po lewej stronie przy małym porcie rybackim (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

5. Parki i inne miejsca publiczne stanowiące produkt turystyczny w strukturze Puerto de la Cruz

Ważnymi elementami w strukturze Puerto de la Cruz są parki i inne miejsca publiczne stanowiące produkt turystyczny. Wśród nich wymienić należy takie, jak: Loro Parque, Jardín Botánico, Park Taoro, kompleks basenowy Lago Martinez, dwie plaże publiczne, aleję palmową.

Loro Parque to największy na Wyspach Kanaryjskich park przyrodniczy. To niepowtarzalne miejsce publiczne, do którego zaglądają tłumy turystów. Zajmuje on powierzchnię 165 tys. m². Można w nim podziwiać 350 gatunków papug z różnych zakątków świata, wiele gatunków zwierząt egzotycznych (np. białe tygrysy, goryle, pingwiny, rekiny, fokki, delfiny, orki). Do parku kursuje bezpłatna kolejka z placu nieopodal Lago Martinez¹³.

Jardín Botánico to jeden z najstarszych na świecie ogrodów botanicznych o powierzchni ponad 2,5 ha. Został założony w 1788 r. z polecenia króla Hiszpanii Karola III. Pierwotnie miał być ogrodem aklimatyzacyjnym dla roślin przywożonych z egzotycznych krajów do Hiszpanii (stąd wywodzi się nazwa Jardín de Aclimatacion). Podziwiać w nim można ponad 1000 gatunków roślin i drzew¹⁴.

¹³ *Ibidem*, s. 65.

¹⁴ *Ibidem* s. 66.

Ważnym miejscem publicznym jest Park Taoro usytuowany na płaskowyżu, z widokiem na ocean i miasto. Na jego terenie zbudowano pod koniec XIX w. pierwsze ekskluzywne hotele, głównie dla kuracjuszy brytyjskich. Znajdują się w nim na powierzchni 10 ha: ogrody, liczne strumyki, sadzawki, wodospady, punkty widokowe, place zabaw dla dzieci. W ramach kompleksu podziwiać można założony na tarasach ogród Risco Bello z licznymi stawami. W środku parku zwiedzić można ogród tropikalny Risco Bello Aquatie. Z tarasu widokowego rozciąga się niepowtarzalna panorama miasta.

Lago Martianez to kolejne miejsce publiczne. Ten zespół basenowy o powierzchni 3 ha zlokalizowany jest we wschodniej części miasta, przy samym Oceanie Atlantyckim. Wszystkie baseny kąpielowe (pięć basenów) posiadają wodę morską, słoną. Na jednym z basenów znajduje się wyspa z Casynem i innymi elementami infrastruktury turystycznej. Całość kompleksu oddzielona jest od oceanu murem o wysokości ok. 1,5 m pomalowanym na biało podobnie jak inne elementy małej architektury znajdujące się na terenie kompleksu. Ta sztuczna laguna zrealizowana została według projektu architekta-plastyka pochodzącego z Lanzarote – C. Manrique.

Fot. 17. Puerto de la Cruz – zespół basenowy Lago Martiánez w bezpośrednim sąsiedztwie oceanu (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 18. Puerto de la Cruz – zespół basenowy Lago Martiánez z dużą ilością skał powulkanicznych (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 19. Puerto de la Cruz – zespół basenowy Lago Martiánez: ciekawa podłoga urbanistyczna wykorzystująca lokalny surowiec magmowe kamienie (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 20. Puerto de la Cruz – kąpielisko Lago Martiánez w bezpośrednim sąsiedztwie ekskluzywna zabudowa hotelowa (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Czytelnymi elementami w strukturze miasta, a zarazem miejscami publicznymi są dwie plaże publiczne: Playa de Bollullo (200 m szerokości) i Playa de Martiánez (250 m szerokości), obie nad Oceanem Atlantyckim, zlokalizowane na przeciwległych krańcach Puerto de la Cruz. Obie plaże posiadają gruby, czarny

Fot. 21. Puerto de la Cruz – plaża Lago Martiánez w bezpośrednim sąsiedztwie zespołu basenowego Lago Martiánez we wschodniej części miasta, z czarnym powulkanicznym piaskiem (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

piasek usiany wulkanicznymi skałami. Z Playa de Martianez roztacza się przepiękny widok na pobliski klif, północne wybrzeże Teneryfy, na którym funkcjonuje również turystyczna część Puerto de la Cruz utrzymana w nieco innym charakterze, z niższą zabudową i ogromną ilością tropikalnej zieleni.

Fot. 22. Puerto de la Cruz – plaża Playa de Bollullo w zachodniej części miasta, z czarnym powulkanicznym piaskiem (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Ciekawym rozwiązaniem urbanistycznym, miejscem, z którego chętnie korzystają turyści, jest aleja palmowa o długości 1 km znajdująca się we wschodniej części miasta, prowadząca z centrum na plażę Playa de Martianez. Okazałe, wysokie palmy wytyczają urokliwy ciąg komunikacji pieszej, rozdzielając dwa pasy ruchu jednokierunkowego dla samochodów. Przy alei ustawione są stylowe ławki i ciekawe lampy. Jest to miejsce, gdzie często spotkać można fotografów z żywymi papugami, którzy proponują turystom pamiątkowe zdjęcia z Teneryfy.

Fot. 23. Puerto de la Cruz – aleja palmowa od strony oceanu, w jej wnętrzu podłoga urbanistyczna w formie mozaiki (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 24. Puerto de la Cruz – detal podłogi urbanistycznej wewnątrz alei palmowej (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 25. Puerto de la Cruz – podłoga urbanistyczna przy odrestaurowanej architekturze hotelowej we wschodniej części miasta (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 26. Puerto de la Cruz – podłoga urbanistyczna w centralnej części miasta: elementy ceramiczne (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

6. Podłogi urbanistyczne przy zabytkach Puerto de la Cruz

Puerto de la Cruz nie posiada dużej liczby zabytków. Te najważniejsze to: katedra Iglesia de Nuestra Senora de la Pena de Francia, fort Castillo de San Felipe del Morro, kościół Iglesia de San Francisco, kaplica Parroquia de San Amaro. Zabytki zlokalizowane są w najstarszej części miasta. Przy nich i wokół nich występują zróżnicowane podłogi urbanistyczne wyposażone w piękną niską i wysoką zieleń, elementy małej architektury (ławeczki, lampy, kosze na śmieci, fontanny, popiersia, pomniki, pergole, schody terenowe).

Katedra Iglesia de Nuestra Senora de la Pena de Francia jest usytuowana na wysoko położonym placu Plaza Iglesia. Wiodą do niej szerokie, kamienne schody, na których często spotkać można odpoczywających turystów. To typowy przykład kanaryjskiej architektury sakralnej. Pochodzi ona z 1684 r. (rozpoczęcie budowy). Posiada charakterystyczną, dobudowaną 100 lat później (pod koniec XIX w.) do bryły kościoła szarą, neoklasycystyczną wieżę-dzwonnicę. Wieża ta jest widoczna z niemalże każdego punktu promenady wiodącej wzdłuż wybrzeża Atlantyku. W ciemnym i mrocznym wnętrzu katedry znajdują się: obficie złożona nastawa barokowego ołtarza głównego z XVIII w., liczne statuy świętych, barokowe rzeźby F. Esteveza oraz obrazy J.L. Pereza. Na uwagę zasługują zabytkowe organy.

Fot. 27. Puerto de la Cruz – katedra Iglesia de Nuestra Senora de la Pena de Francia na placu Plaza Iglesia (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Fot. 28. Puerto de la Cruz – plac Plaza Iglesia: w środku placu kamienna fontanna (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Castillo de San Felipe del Morro to fort pochodzący z XVII w. Był on miejscem obrony przed atakami obcych statków. Współcześnie to miejsce licznych wystaw i funkcjonowania wesołego miasteczka. Zamek San Felipe (1630–1644)

Fot. 29. Puerto de la Cruz – fragment fortu obronnego Castillo de San Felipe del Morro przy Plaza Europa (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

zbudowano dla ochrony przed piratami. Roztacza się z niego widok aż po Playa Jardin. Na wejściu stoi potężna armata.

Iglesia de San Francisco to najstarszy kościół w mieście wybudowany w 1599 r. Znajdujące się w nim rzeźby i obrazy pochodzą z XVI w.

Fot. 30. Puerto de la Cruz – Parroquia de San Amaro: kaplica z XVI w. w najstarszej zabytkowej części miasta (autor E. Gonda-Soroczyńska, lipiec 2014 r.)

Podsumowanie

Włodarze miejscowości turystycznych w Polsce mogliby brać przykład ze sprawdzonych rozwiązań urbanistycznych zastosowanych w turystycznej miejscowości Puerto de la Cruz. Zwłaszcza niezwykła troska o ciągi komunikacyjne, zwrócenie uwagi na ich formę, estetykę, kolorystykę, zastosowane materiały – całościowo o tzw. podłogę urbanistyczną – należałoby zastosować w Polsce. Uwagę zwraca także dbałość o ład i porządek. Wszędzie jest czysto. Codziennie nocą odpowiednie służby sprzątają miasto. Posadzki, podłogi urbanistyczne są codziennie myte wodą podobnie jak pomniki czy inne elementy małej architektury. Zieleń publiczna jest codziennie podlewana, porządkowana, trawa regularnie koszona. Wszystkie te zabiegi wpływają na jej wygląd, a tym samym na dobre samopoczucie turysty, który w tak zadbane, piękne miejsca będzie chciał wrócić.

Wnioski końcowe

1. Podłoga urbanistyczna to element, na który nie tylko w fazie projektu winien zwracać uwagę projektant, ale użytkując określony teren, winniśmy czuć się w nim komfortowo.
2. Na atrakcyjność badanego terenu wpływ mają przede wszystkim: walory naturalne, kulturowe, dostępność komunikacyjna, zagospodarowanie turystyczne.
3. Atrakcyjność turystyczna bezpośrednio oddziałuje na generowanie ruchu turystycznego przyczyniającego się do rozwoju lokalnego i regionalnego.
4. Elementy małej architektury towarzyszące podłodze urbanistycznej nie są bez znaczenia i dodają jej uroku, poprawiają funkcjonalność.
5. Warto zwracać uwagę na podłogę urbanistyczną, bowiem jej poprawny aranż, kolorystyka, funkcjonalność przyciągają turystę, stanowią element rozpoznawalny, identyfikujący, zapraszający.
6. Podłoga urbanistyczna może wpływać na jakość funkcjonowania miejscowości turystycznej, stanowi istotny produkt turystyczny.

Literatura

- Altkorn J., *Marketing w turystyce*, PWN, Warszawa 1995.
- Borowski B., Bourmer A., Fründt H.-J., *Tenerifa*, Verlag Karl Baedeker, Aulage 2005.
- Borzyszkowski J., *Markowe produkty turystyczne i ich związek ze strukturą ruchu turystycznego – przykład Czech, Polski, Słowacji i Węgier*, w: *Popyt turystyczny. Zagadnienia podstawowe*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2012, nr 697, „Ekonomiczne Problemy Usług” nr 82.
- Gaworecki W.W., *Turystyka*, PWE, Warszawa 2003.
- Hernández C.C., Morales F.C., *Museo de Arte Contemporáneo Eduardo Westerdahl*, Instituto de Estudios de Canarias 2010.
- Jankowska A., Adamczak S., *Tenerifa*, Wydawnictwo Gauss, Bielsko-Biała 2012.
- Kotler Ph., *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie, kontrola*, Gebether i S-ka, Warszawa 1994.
- Kotler Ph., *Marketing Menegement*, Prentice Hall, Inc., Englewood-Cliffs, New Jersey 1980.
- Kurek W., *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- Marketing Tourist Places*, red. G.J. Ashworth, B.C. Goodall, Routledge, London 1990.
- Middleton V.T.C., *Marketing w turystyce*, PAPT, Warszawa 1996.

Nowakowska A., *Marketing w turystyce*, w: *Lokalna polityka turystyczna i marketing*, Centrum Kształcenia Kadr Turystycznych w Krakowie, Kraków 1997.

Pleśniarski Z.A., *Produkty turystyczne subregionów: Karkonosze i Góry Izerskie oraz Ziemia Kłodzka*, w: *Gospodarka przestrzenna. Dylematy i wyzwania współczesności*, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław 2014.

ADJUSTING TOURIST PRODUCTS TOWARDS TOURIST EXPECTATIONS USING THE EXAMPLE OF PUERTO DE LA CRUZ IN TENERIFE

Summary

The focus of the study is directed towards the tourist product – which, among others, includes the urbanist element that is the so-called urbanist floor – in the tourist town of Puerto de la Cruz in Tenerife. The unique spatial development of this Canarian resort is important, especially in the context of the maximum utilisation of the soil for the purposes related to the tourist function, as it is an extraordinary area, where the tourist function is dominant. The studied area has immense tourist potential (i.e. the climate, the weather, the tourist infrastructure, the landscape). Undeveloped terrain and areas surrounded by developed terrain and functioning as tourist movement locations are arranged in a specific, perfectly harmonious manner. These include so-called open public spaces, where the different types of urbanist floors have been implemented with the use of a diverse source of materials and in a very sensible, apt way, showing great taste in the domain of architecture, urbanism and planning. The study serves as an answer to the question: “Can an urbanist floor influence the quality of functioning of a tourist town and is it a significant tourist product?”.

Keywords: tourist product, tourist town, Puerto de la Cruz, public place, urbanist floor

Translated by Ryszard Chytrowski

